

ДЗЕЙНАСЦЬ ПАРТЫЗАНСКІХ ФАРМІРАВАННЯЎ НА ТЭРЫТОРЫІ НЯСВІЖСКАГА РАЁНА Ў ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

Разглядаюцца асаблівасці разгортвання партызанскага руху на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

22 чэрвеня 1941 г. пачалася Вялікая Айчынная вайна. Нясвіж быў акупаваны праз пяць дзён. Амаль адразу захопнікі пачалі ажыццяўляць палітыку генацыду, якая прадугледжвала масавыя расстрэлы ваеннапалонных, мірнага насельніцтва, яўрэяў. За гады акупацыі ў Нясвіжы і Нясвіжскім раёне гітлераўцамі было знішчана больш за 10 тысяч чалавек. Натуральнай праявай духу патрыятызму і водгукам на злачынствы акупантаў стала разгортванне партызанскага руху на тэрыторыі раёна. Першы партызанскі атрад у Нясвіжскім раёне быў створаны ў канцы 1941 – пачатку 1942 гг. недалёка ад вёсак Астраўкі і Макашы. Яго байцамі сталі былыя чырвонаармейцы, якія апынуліся на захопленай ворагам тэрыторыі. Камандаваў ім Жорж Шэйпрак. Пасля гібелі апошняга камандзірам атрада быў прызначаны М.М. Громаў. Ён таксама загінуў, а атрад назвалі яго імем. У раёне таксама дзейнічала група М.І. Каклюгіна, на базе якой у кастрычніку 1943 г. быў створаны атрад імя Кутузава (ён знаходзіўся ў складзе 300-й брыгады імя Варашылава). На чыгуначным адрэзку Стоўбцы – Гарадзея – Баранавічы праводзіў дыверсіі партызанскі атрад імя Воранава брыгады імя Жукава. Асабліва актыўна дзейнічалі ўзрыўнікі атрада імя Шчорса 27-й брыгады імя Чапаева на чыгуначных участках Стоўбцы – Гарадзея, Баранавічы – Клецк і на станцыі Гарадзея. Аднак у 1942 г. і ў пачатку 1943 г. захапіць ваенную інцытыву ў Нясвіжскім раёне партызанам і падпольшчыкам не ўдалося. Актыўныя дзеянні супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў на тэрыторыі Нясвіжскага раёна пачаліся ў канцы лета 1943 г. Тады ўдары па камунікацыях былі нанесены сіламі партызанскіх брыгад – 27-й імя Чапаева, Першамайскай і 200-й імя К.К. Ракасоўскага. Найбольш значнай аперацыяй гэтага перыяду стаў разгром гарнізона ў Сейлавічах. Камандаванне 27-й партызанскай брыгады даручыла правесці яго партызанскаму атраду імя Шчорса. Камандзірам атрада быў А.І. Колчанка. У верасні 1943 г. гарнізон спыніў сваё існаванне і больш акупантамі не аднаўляўся.

У ліпені 1942 г. у быгадзе імя К.Я. Варашылава партызанскага злучэння Слуцкай зоны Мінскай вобласці быў створаны атрад імя Г.К. Жукава, аснову якога склалі былыя вязні Нясвіжскага і шэрагу суседніх гета. Першапачаткова яго так і называлі – «яўрэйскім». Пазней ён быў перададзены 27-й брыгадзе імя Чапаева, а ў верасні 1943 г. – Баранавіцкаму падпольнаму абкаму партыі. Да 20 студзеня 1944 г. атрад дзейнічаў самастойна. На момант злучэння з часткамі Чырвонай Арміі ў атрадзе імя Жукава налічвалася 172 партызаны. Яго камандзірам у жніўні 1942 – маі 1943 гг. быў ураджэнец Капыльскага раёна Лейба Гільчык, а першым начальнікам штаба – Ісак Беркавіч. Ранней вясной 1944 г. ва ўсходняй частцы Нясвіжскага раёна пачаў дзейнічаць партызанскі атрад імя А.А. Жданава, якім камандаваў А.С. Самойленка. Атрад выбраў для дыслакацыі месца на мяжы ўсходняй часткі Нясвіжскага і паўднёва-ўсходняй часткі Стаўбцоўскага раёнаў. Да сярэдзіны красавіка 1944 г. атрад уступаў у сутыкненні з разведвальнымі і засаднымі групамі гітлераўцаў, якія дзейнічалі на ўсходнім кірунку (вёскі Перакопчыцы, Жыгалкі) і ў раёне населеных пунктаў Бабоўня, Лотвіны, Рымашы (паўночна-заходняя частка Капыльскага раёна). У Налібоцкай пушчы дыслакавалася Баранавіцкае партызанскае злучэнне, якое дзейнічала ў асноўным на поўнач ад чыгункі Мінск – Брэст. У брыгадзе імя В.П. Чкалава базаваўся Баранавіцкі падпольны абкам КП(б)Б на чале з В.Я. Чарнышовым. Такім чынам, змаганне беларускіх патрыётаў у складзе партызанскіх атрадаў і брыгад, што дзейнічалі на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады Вялікай Айчыннай вайны, з’яўляецца прыкладам самаадданасці і гераізму нашых суайчыннікаў у гады цяжкіх ваенных выпрабаванняў.

Спіс літаратуры

1. Волчок, Т. Партизанская борьба в нашем регионе / Т. Волчок [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nesvizh-news.by/2014/04/osvobozhdenie-12893/>. – Дата доступа 10.04.2018.

Карачун Александр Сергеевич, студент ФИТиУ БГУИР, karachun99@mail.ru
Пархоменко Александра Сергеевна, студент ФИТиУ БГУИР
Научный руководитель: Николаева Людмила Викторовна, зав.кафедрой гуманитарных дисциплин,
к. и. н., доцент.